

บทที่ ๑

บทนำ

(Introduction)

ความนำ (Introduction)

เมื่อปีการศึกษา ๒๕๑๔ มีนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ประมาณ ๑๐๖,๓๔๘ คน^๑ สถาบันการศึกษาระดับปริญญาตรีของรัฐบาลมี ๑๑ แห่ง สามารถรับนักศึกษาได้ประมาณ ๑๓,๐๖๔ คน^๒ เพราะฉะนั้นจะมีนักศึกษาที่สอบคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาดังกล่าวไม่ได้ประมาณ ๙๓,๒๘๔ คน แม้รัฐบาลจะตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นตลาดวิชา โดยไม่ต้องมีการสอบคัดเลือกและรับไม่จำกัดจำนวน แต่ผู้ปกครองของนักศึกษาเป็นจำนวนมากไม่ประสงค์จะส่งบุตรหลานให้เข้าไปเรียน เพราะไม่มีความมั่นใจว่าจะประสบผลสำเร็จในการศึกษาเท่าที่ควร เนื่องจากจำนวนอาจารย์และสถานที่ไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนนักศึกษาอีกทั้งเคยมีปัญหาทางด้านสังคมและการเมืองภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหงมาก่อน เพราะฉะนั้นจึงมีนักศึกษาจำนวนมากที่รอคอยเพื่อสอบเข้ามหาวิทยาลัยกันในปีต่อไป หากปล่อยไว้นานปัญหาการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะเป็นปัญหาสำคัญที่แก้ไขได้ยาก เพราะฉะนั้นจึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ควรปล่อยให้เอกชนมีบทบาทในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อรัฐบาลจะได้ลดภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษาระดับนี้ และเนื่องจากความจำกัดของงบประมาณแผ่นดินย่อมทำให้รัฐบาลไม่สามารถจัดการศึกษาแต่เพียงผู้เดียว มิฉะนั้นงบประมาณที่จะเหลือไว้ใช้ในการพัฒนาประเทศและสังคมด้านอื่น ๆ ย่อมจะมีน้อยกว่าที่ควร อีกทั้งการให้เอกชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา ย่อมเอื้ออำนวยให้โอกาสแห่งความก้าวหน้าทางวิทยาการมีมากขึ้น และการใช้ประยุกต์วิทยาสมัยใหม่คล่องตัวยิ่งขึ้น การแข่งขันระหว่างสถาบันการศึกษาเอกชนจะชักนำ

^๑สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๒๐) ตัวเลขนี้เป็นตัวเลขรวมทั้งผู้สอบเทียบ ม.ศ.๕ ทั่วประเทศ ตัวเลขสำหรับ ม.ศ.๕ สายสามัญยังไม่มี

^๒สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, ทบวงมหาวิทยาลัย (๒๕๒๐).

ให้คุณภาพของการศึกษาดีขึ้น ถ้ารัฐบาลจะใช้มาตรการควบคุมสถาบันการศึกษาที่เอื้ออำนวยต่อการ
 จำเรื่องเติบโตด้วย^๑ ในขณะที่สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของเอกชนมี ๑๐ แห่ง สามารถรับ
 นักศึกษาได้ปีละประมาณ ๔,๕๐๐ คน^๒ นับว่าเป็นการแบ่งเบาภาระให้แก่รัฐบาลไม่น้อย จะเห็นได้ว่า
 วิทยาลัยเอกชนนับวันจะเพิ่มความสำคัญต่อการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ และโดยเหตุที่แนวความ
 คิดของนักเศรษฐศาสตร์สมัยใหม่ถือว่ากระบวนการศึกษาเป็นกระบวนการผลิต (Production Process)
 ชนิดหนึ่งซึ่งช่วยเปลี่ยนแปลงมนุษย์ให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น สิ่งที่ผลิตมิใช่สินค้าและมีใช้เครื่องจักรกล แต่เป็น
 สิ่งที่เรียกว่า "ทุนมนุษย์" (Human Capital)^๓ การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งปัจจัยหนึ่งที่มีผลก่อให้เกิด
 เกิดการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีผลสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ การศึกษาจึงเป็นรูป
 หนึ่งของการลงทุน^๔ โดยปกติการศึกษาถึงอัตราผลตอบแทนของการลงทุนก็เป็นที่สนใจของนักเศรษฐ
 ศาสตร์อยู่แล้ว การลงทุนทางด้านการศึกษาก็นับว่าเป็นปัญหาที่น่าสนใจไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการลงทุน
 ประเภทอื่น ๆ Professor M. Blaug^๕ และนักเศรษฐศาสตร์ของไทย เช่น ดร.ศุภชัย พานิชภักดิ์^๖

^๑ รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, เศรษฐศาสตร์การคลังว่าด้วยการศึกษา (กรุงเทพ : โรงพิมพ์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๔), หน้า ๓๐.

^๒ กองวิทยาลัยเอกชน, ทบวงมหาวิทยาลัย (๒๕๒๑).

^๓ T.W. Schultz, "Investment in Human Capital", American Economic
 Review, Vol.51, (1961), pp.4.

^๔ รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, op. cit., หน้า ๑.

^๕ รายละเอียดวิธีการศึกษาและผลการวิเคราะห์ได้จาก M. Blaug, The Rate of
 Return to investment in education in Thailand (Bangkok: National Education
 Council, 1971).

^๖ รายละเอียดได้จาก ศุภชัย พานิชภักดิ์, "อัตราผลตอบแทนที่เปลี่ยนแปลงในการลงทุน
 ในการศึกษา," รักเมืองไทย, เล่ม ๒ (กรุงเทพ: โรงพิมพ์พิมพ์เกษตร, ๒๕๑๔).

และ ดร.อภิชัย พันธเสน^๑ ต่างก็ได้ศึกษาถึงอัตราผลตอบแทนของการศึกษาของประเทศไทย แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าแม้วิทยาลัย เอกชนจะมีบทบาทสำคัญดังกล่าวมาแล้ว แต่ก็ยังมิได้มีผู้ศึกษาในเรื่องนี้ ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงประสงค์ที่จะศึกษาถึงอัตราผลตอบแทนที่นักศึกษาจะได้รับจากการลงทุนทางด้าน การศึกษาในวิทยาลัย เอกชน เพื่อเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของวิทยาลัย เอกชนยิ่งขึ้น และผลที่ได้จาก การวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญของรัฐบาลในการใช้ เป็นรากฐานของการวางแผนนโยบายการศึกษาระดับอุดม ศึกษาของชาติต่อไป

ขอบเขตและวัตถุประสงค์ (Scope and Objective)

ดังได้กล่าวมาแล้วถึงความสำคัญของวิทยาลัย เอกชนต่อการศึกษาของชาติ แต่วิทยาลัย เอกชน มีถึง ๑๐ แห่ง ประกอบกับการวิจัยนี้มีส่วนหนึ่งที่เป็นแบบปริมาณวิเคราะห์ (Quantitative Method) จึงจำเป็นต้องอาศัยตัวเลข ข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับรายได้และ เรื่องส่วนตัวของบัณฑิตที่สำเร็จการ ศึกษาแล้วออกไปทำงานซึ่งข้อมูลเหล่านี้ไม่มีรวบรวมไว้ก่อน จึงต้องมีการสำรวจใหม่ทั้งหมด การจะศึกษา ถึงอัตราผลตอบแทนของการลงทุนทางด้านการศึกษาในวิทยาลัย เอกชนทุกแห่งจึง เป็น เรื่องใหญ่ที่ต้องใช้ เวลาและค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงจำเป็นต้องกำหนดขอบ เขตของการศึกษาตาม ความเหมาะสมและกำลังความสามารถ กล่าวคือจะมุ่งศึกษาเฉพาะกรณีของวิทยาลัยการค้าเพียงแห่ง เดียวและเลือกเฉพาะรุ่นที่สำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๑๖ เป็นตัวแทนซึ่งจะศึกษาเฉพาะอัตรา ผลตอบแทนส่วนบุคคล (private rate of return) โดยสมมติว่ารายได้ (earnings) รวมกับ ผลประโยชน์พิเศษ (fringe benefits) เป็นตัวแทนของผลตอบแทนที่ได้รับจากการลงทุนทางด้าน การศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการศึกษาครั้งนี้ ๒ ประการคือ

๑. เพื่อคำนวณหาอัตราผลตอบแทนของการลงทุนทางด้านการศึกษาในวิทยาลัย เอกชน ที่บุคคลจะได้รับ (private rate of return) เมื่อเข้าศึกษาในวิทยาลัย เอกชน และผลที่ได้จะเป็น ข้อมูลสำหรับผู้ที่มีประสงค์จะเข้ารับการศึกษาในวิทยาลัย เอกชน เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ ว่าจะคุ้มหรือ ไม่ที่จะมาลงทุนเพื่อการศึกษาต่อ

^๑ดูรายละเอียดจาก Apichai Puntasen, "Manpower and Educational Planning: An Application of a Simple Integrated Model to Selected Group of Thai University Graduates", Unpublished Ph.D. Dissertation, Vanderbilt University, 1973.

๒. เพื่อหาข้อมูลให้แก่รัฐบาลใช้ประกอบการวางนโยบายการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ

วิธีการศึกษา (Methodology)

การศึกษานี้เป็นการศึกษาถึงอัตราผลตอบแทนของการลงทุนทางการศึกษาในวิทยาลัยเอกชน ดังนั้นจึงอาศัยหลักการวิเคราะห์เชิงผลได้-ผลเสีย (Benefit - Cost Analysis) เป็นสำคัญ การวิเคราะห์ในลักษณะนี้อาจจะใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ (analytical tools) ดังต่อไปนี้คือ^๑

- ๑. The internal rate of return approach.
- ๒. The net present value approach.
- ๓. The benefit - cost ratio.

สำหรับการศึกษาดังนี้เลือกใช้เครื่องมืออันแรกคือ The internal rate of return approach เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงปัญหาการกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม เพราะเครื่องมืออีกสองชนิดต้องอยู่บนพื้นฐานของข้อสมมติในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเพื่อใช้คำนวณในสูตร นอกจากนี้ อัตราผลตอบแทนที่คำนวณได้โดยใช้เครื่องมือชนิดแรกจะเป็นอิสระโดยไม่ต้องมีข้อสมมติเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะใช้เครื่องมือแบบใดต่างก็ต้องเปรียบเทียบผลตอบแทนกับต้นทุนเสมอ ดังนั้นการศึกษาจึงแบ่งออกได้เป็นดังนี้

๑. ผลตอบแทน (Benefits)

ผลตอบแทนในที่นี้หมายถึงส่วนแตกต่างของรายได้ (earnings differential) ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา (จากวิทยาลัยการค้า) กับระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ดังนั้นจึง

^๑Maureen Woodhall, cost - benefit analysis in educational planning (Paris, UNESCO. IIEP. 1970), pp. 23.

ต้องการรายได้ตลอดชีพ (life - time earnings) ของบัณฑิตที่สำเร็จจากวิทยาลัยการค้า และนักเรียนที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ สำหรับรายได้ตลอดชีพของนักเรียนที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ จะใช้ผลงานของ M. Blaug ที่เคยศึกษาของประเทศไทยไว้ในปี ๒๕๑๓ ส่วนรายได้ตลอดชีพของบัณฑิตจากวิทยาลัยการค้าจะทำการวิจัย โดยออกแบบสอบถามจากบัณฑิตวิทยาลัยการค้าที่มีงานทำ ซึ่งช่วงเวลาของการสำรวจข้อมูลอยู่ระหว่างปลายปี ๒๕๒๐ ข้อมูลที่สำรวจนี้เป็นการเก็บจากตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน เก็บในเวลาเดียวกันคือเป็น cross - section data^๑ เนื่องจากการเก็บข้อมูลแบบ time series ในเรื่องนี้ไม่อาจจะทำได้ในทางปฏิบัติ ข้อมูลรายได้จากการสำรวจความจริงมิใช่เป็นรายได้ของบัณฑิตที่เป็นผลมาจากการศึกษาเพียงอย่างเดียว แต่อาจจะมีผลมาจากปัจจัยทางสังคมเศรษฐกิจ (socio - economic factors) เช่น ภูมิหลังของครอบครัว เพศ เชื้อชาติ ฯลฯ ดังนั้นจำเป็นต้องขจัดปัจจัยอื่น ๆ ที่มีใช้การศึกษาออกก่อน ซึ่งจะใช้วิธีถดถอยเชิงซ้อน (multiple regression analysis) เป็นเครื่องมือ โดยสร้างตัวแบบ (model) ของรายได้เพื่อหารูปแบบแสดงความสัมพันธ์ทางอายุและรายได้ (age - earning profile) ซึ่งจะกล่าวถึงต่อไปในบทที่ ๒

๒. ต้นทุน (Costs)

เนื่องจากการศึกษานี้เป็นการคำนวณถึงอัตราผลตอบแทนเฉพาะบุคคลต้นทุนต่าง ๆ จึงเป็นต้นทุนที่นักศึกษาต้องรับภาระทั้งสิ้น (costs borne by students) ซึ่งแบ่งออกได้เป็น

(๑) direct costs

(๒) indirect cost

ดังกล่าวมาแล้วว่าการวิจัยนี้ต้องการวัดอัตราผลตอบแทนของการลงทุนทางด้านการศึกษาของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาปี ๒๕๑๖ ดังนั้นต้นทุนทั้งสองประเภทจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างช่วงปี ๒๕๑๓ - ๒๕๑๖ เป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงินเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติจะมีนักศึกษาบางส่วนที่ใช้เวลาศึกษาเกินกว่า ๔ ปี ซึ่งมากกว่าที่วิทยาลัยกำหนด ดังนั้นจึงต้องหาค่าเฉลี่ยของระยะเวลาที่นักศึกษาใช้ไปในการศึกษาและคำนวณต้นทุนตามระยะเวลาเฉลี่ยดังกล่าว สำหรับ opportunity cost คำนวณจากรายได้ที่ไม่ได้รับเนื่องจากเลือกเข้าศึกษาต่อเท่ากับระยะเวลาที่ใช้ไปในการศึกษา ซึ่งต้นทุนส่วน

^๑ เหตุผลและรายละเอียดของการใช้ข้อมูลแบบนี้ดูเพิ่มเติมได้ในบทที่ ๒ หน้า ๘ และ ๙.

นี่คือรายได้ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ในที่นี่จะใช้ผลงานของ M. Blaug รายละเอียดเกี่ยวกับต้นทุนจะกล่าวถึงต่อไปในบทที่ ๓

๓. อัตราผลตอบแทน (Rate of Return)

หลังจากคำนวณหาผลตอบแทนและต้นทุนแล้ว จากนั้นก็แยกแยะข้อมูลที่คำนวณได้ในบทที่ ๒ และ ๓ ลงในสูตรที่เลือกไว้คือ การคำนวณหาอัตราผลตอบแทนภายในซึ่งมีสูตรดังต่อไปนี้

$$\sum_{t=1}^n \frac{c_t}{(1+r)^t} = \sum_{t=1}^n \frac{B_t}{(1+r)^t}$$

โดยที่

c_t คือต้นทุนในปีที่ t

B_t คือผลตอบแทนในปีที่ t

r คืออัตราผลตอบแทนภายใน

ผลที่ได้จากการคำนวณและการตีความแสดงไว้ในบทที่ ๔

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (Expected Contribution)

ผลที่ได้รับจากการวิจัยนี้คาดว่าจะมีประโยชน์ คือการศึกษาระดับอุดมศึกษานี้ถือได้ว่าเป็นการศึกษาระดับที่ทำให้คุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ดีขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ทั้งในแง่ของสังคมและผู้รับการศึกษา เพราะฉะนั้นการศึกษาระดับนี้จึงทำให้ทราบอัตราผลตอบแทนของการลงทุนทางการศึกษาในวิทยาลัยเอกชน อัตราผลตอบแทนที่คำนวณได้นี้ นับว่าเป็นข้อมูลที่เสนอแก่รัฐบาลใช้ประกอบการตัดสินใจในการวางนโยบายทางการศึกษา สำหรับในแง่ของบุคคล เมื่อเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยของรัฐไม่ได้ ก็จะใช้เป็นเครื่องมือประกอบการตัดสินใจว่าควรจะไปเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัย เอกชนหรือไม่ หรือจะหางานทำโดยไม่เรียนต่อ